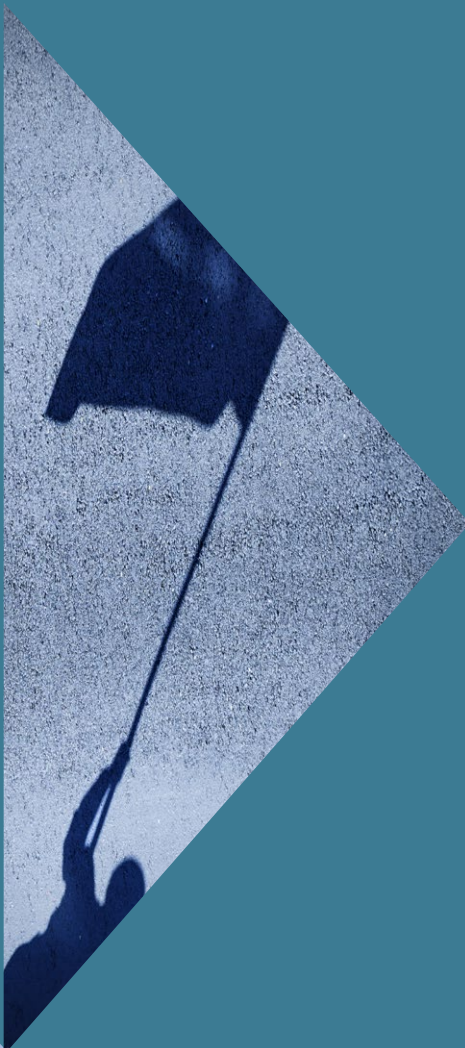

NCT Nationellt centrum för
terrorhotbedömning

Helårsbedömning
2025

Innehåll

Inledning	3
Terrorattentatshotet mot Sverige	4
Modus och målval.....	5
Förmågehöjande omständigheter.....	6
Facilitatorer inom transnationella nätverk	6
Konfliktresenärer	6
Finansiering av våldsbejakande extremism och terrorism.....	7
Statlig förnekbar våldsförmåga	7
Avsiktsdrivande omständigheter	9
Desinformation, påverkanskampanjer och propaganda	9
Unga våldsutövare – nätverkskriminalitet och våldsfascination.....	10
Ideologisk diversifiering	10
Internationella omständigheter	12
Syrien	13
Afrika som arena för internationella terrororganisationer.....	13
Afghanistan	14

Inledning

Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT) bedömer årligen det strategiska terrorhotet mot Sverige i form av en framåtblickande rapport.¹ Föreliggande rapport är en samlad helårsbedömning för 2025.

Rapporten inleds med en beskrivning av terrorattentatshotet det gångna året samt bedömningar av modus och mål under 2025. Tyngdpunkten ligger på genomförda och avvärdade terrorattentat i väst och innefattar även statlig förnekbar våldsförmåga.² På detta följer sedan en redogörelse av ett antal förmågehöjande omständigheter såsom facilitatorer, konfliktresenärer och terrorfinansiering.

Därefter resoneras det kring ett antal avsiktsdrivande faktorer, bland annat desinformation och propaganda samt hur ett generellt försämrat säkerhetsläge påverkar internationella terroraktörer och staters benägenhet att använda våld på ett förnekbart sätt. Resonemanget omfattar också ett antal svårbedömda fenomen såsom ideologisk hybridisering och våldsfascination hos minderåriga.

I rapportens sista och avslutande del behandlas internationella omständigheter som bedöms kunna påverka terrorhotet mot Sverige på längre sikt.³

1 Intressen utomlands avser officiell representation, främst diplomatiska beskickningar och dess personal.

2 Statlig förnekbar våldsförmåga avser ett tillvägagångssätt för statliga aktörer att främja sina egna politiska och säkerhetspolitiska intressen genom att i det fördolda och utanför den egna statens territorium utöva våld genom dels icke-statliga ombud, dels egna statsaktörer under täckmantel.

3 Rysslands anfallskrig mot Ukraina redogörs inte för i rapporten då ingen utveckling av kriget med bäring på terrorhotet har noterats under 2024.

Terrorattentatshotet mot Sverige

Under 2024 har inga terrorattentat genomförts i Sverige. Under året har Sverige återgått till att betraktas som ett legitimt mål, jämte många andra västländer, för internationella islamistiska terrororganisationer. Detta kan jämföras med 2023 då Sverige omnämndes specifikt delvis på grund av de uppmärksammade koranbränningarna och den desinformationskampanj som framställde Sverige som islamfientligt.⁴ Antalet hot mot Sverige, och specifika omnämningen av Sverige i propagandan, har successivt minskat sedan hösten 2023. Under det gångna året har Sverige endast omnämnts specifikt vid enstaka tillfällen. Fokusskiftet härrör främst från krigsutbrottet mellan Hamas och Israel. Det är tveksamt att ett ihållande fredsavtal mellan krigförande parter i Mellanöstern skulle innebära att internationella terrororganisationer åter skulle se på Sverige som ett prioriterat mål.

Terrorattentatshotet från både våldsbejakande islamister och våldsbejakande högerextremister har minskat under 2024. Under 2024 har det skett sju terrorattentat med våldsbejakande islamistisk motivbild i väst. I tre av dessa var kriget mellan Israel och Hamas den främsta motiverande och legitimerande faktorn.⁵ Under 2024 har ett terrorattentat med våldsbejakande högerextremistisk motivbild genomförts. Sammantaget utgör detta en påtaglig minskning jämfört med året dessförinnan.⁶

Trenden med minderåriga aktörer fortsatte under 2024.⁷ En majoritet av de minderåriga som kan kopplas till avvärdade och genomförda terrorattentat inspirerades av Islamiska staten (IS).

4 Den så kallade LVU-kampanjen inleddes i slutet av 2021. Inledningsvis utgjordes den av kritik mot Socialtjänstens omhändertagande av barn på vad som ansågs vara felaktiga grunder. Sedermera kom den att omfatta skildringar av Sverige som ett islamfientligt land.

5 Sammantaget 19 avvärdade terrorattentat med våldsbejakande islamistisk motivbild i väst under 2024, att jämföra med 21 avvärdade under 2023.

6 Sammantaget tre avvärdade terrorattentat med våldsbejakande högerextremistisk motivbild har avvärdats i väst under 2024, att jämföra med tio avvärdade under 2023. Det har därtill skett fem attentat med oklar ideologisk grund.

7 Avvärdade terrorattentat med unga misstänkta kan indikera en bristande förmåga hos utförarna.

Det främsta terrorattentatshotet mot Sverige under 2025 kommer sannolikt fortsatt från ensamutförande aktörer som agerar utifrån en våldsbejakande islamistisk eller våldsbejakande högerextremistisk bevekelsegrund. Kontakter med likasinnade förekommer, nästan uteslutande online, ofta utan en tydlig koppling till en internationell terrororganisation. Trots den digitala utvecklingen förekommer fortsatt terrorattentatsplanering och radikalisering på fysiska plattformar. Gemensamt för både våldsbejakande islamister och våldsbejakande högerextremister är att terrorattentat som utförs i Sverige eller utomlands sannolikt syftar och bidrar till att inspirera likasinnade aktörer till våldshandlingar.

Uppfattningen om Sverige som islamfientligt kvarstår dock och kommer sannolikt att bestå även bortom bedömningsperioden. Detta kommer troligen periodvis att återkomma i varierande omfattning, i synnerhet om handlingar som uppfattas som islamfientliga äger rum i en för Sverige känslig säkerhetspolitisk kontext.

Modus och målval

Tillvägagångssätt och mål avseende årets genomförda terrorattentat i väst följer i stort de trender som observerats de senaste åren, det vill säga ensamagerande individer som med enkla medel såsom fordon, stick- och skjutvapen utför terrorattentat mot mjuka mål på i huvudsak lättåtkomliga oskyddade platser.

De terrorattentat med våldsbejakande islamistisk bevekelsegrund som avväjts under året riktades i stort sett mot samma typ av mål som tidigare, det vill säga judiska och kristna mål samt symboliska mål kopplade till exempelvis Israel eller uppfattade islamfientliga individer. Sannolikt kommer dessa målval bestå under 2025. Med anledning av den fleråriga utvecklingen med unga aktörer som ämnar utföra terrorattentat med enkla medel är öppna, svårskyddade platser det troligaste målvalet under 2025.

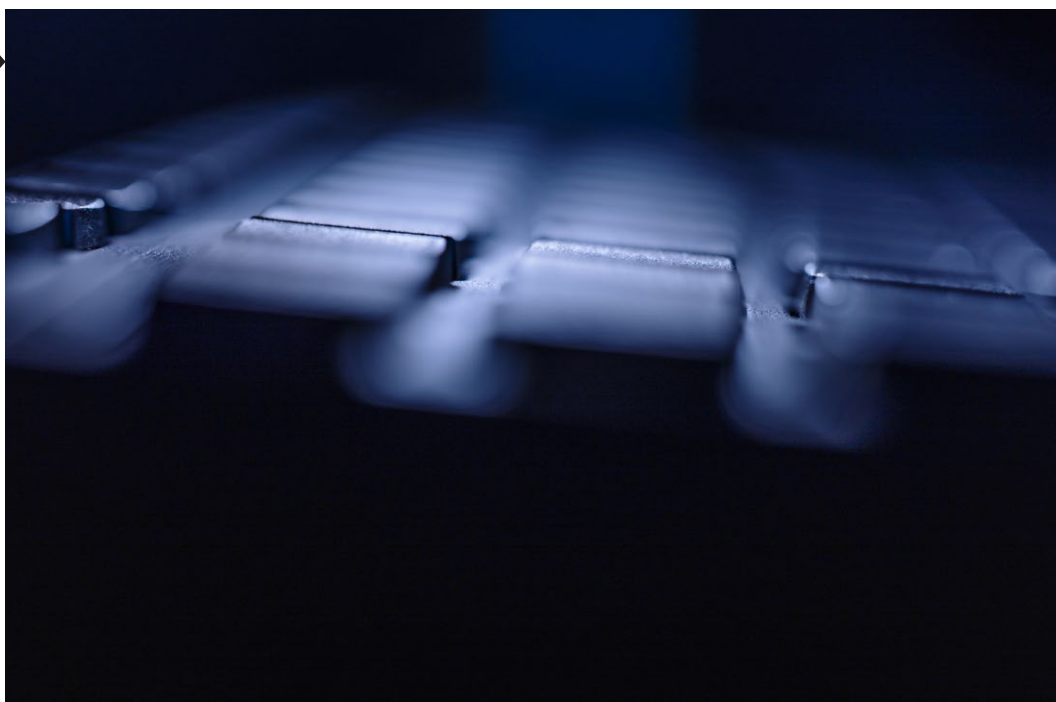
För våldsbejakande högerextremister är troligen de främsta måltavlorna fortsatt judiska, israeliska eller muslimska mål, HBTQI+-personer, utomeuropeiska invandrare samt samhällsföreträdare såsom politiska representanter eller myndighetspersoner.

Under 2024 har det i våldsbejakande islamistisk propaganda uppmuntrats till terrorattentat mot arenaevenemang såsom konserter, de olympiska spelen i Paris och fotbolls-EM i Tyskland.⁸ Samtliga större evenemang i Europa kunde dock genomföras, även om enstaka terrorattentat har avväjts, varav ett fåtal riktade sig mot större evenemang.

Ensamutförande gärningspersoner tenderar att välja mål baserat på sina personliga drivkrafter, nätverk, egen förmåga och tillgång till målet. Därtill är planeringsfasen för ensamutförande aktörer kortare jämfört med mer komplex terrorattentatsplanering. Antalet terrorattentat motiverade av en specifik utlösande faktor, exempelvis koranbränningar, bedöms ha ökat de senaste åren.

Under 2024 har ingen betydande utveckling eller tecken på förändring av modus som påverkar terrorhotet på kort sikt noterats. Nyttjandet av sprängmedel är fortsatt av intresse men antalet fall i väst där avsikten konkretiserats eller materialiserats är få. Vad avser 3D-printade skjutvapen kvarstår troligen intresset från våldsbejakande högerextremister, även om några fall som pekar på en vidareutveckling av tekniken inte noterats. Detsamma gäller nyttjandet av drönare (UAS, Uncrewed Aerial Systems). Trots att de är relativt tillgängliga och kostnadseffektiva har det under året inte framkommit några fall inom ramen för terrorattentat i väst, även om intresse för metoden har noterats.

⁸ Under 2024 var det också val till Europaparlamentet (juni), i Storbritannien (juli) och i Frankrike (juli).

Förmågehöjande omständigheter

Under året har ett antal omständigheter med potentiell påverkan på terrorhotet mot Sverige och svenska intressen utomlands iakttagits. Faktorer som kan påverka aktörers förmåga rör exempelvis tillväxt, radikaliserings, rekrytering och finansiering.

Facilitatorer inom transnationella nätverk

En utmärkande faktor de senaste åren är att internationella våldsbejakande islamistiska terrororganisationer eftersökt lämpliga attentatsutförare i Sverige. Utlandsbaserade aktörer har dock haft svårt att komma i kontakt med lämpliga individer i Sverige. Det bidrog till ett fåtal fall där utländska aktörer ämnade facilitera eller uppmana andra aktörer att resa till Sverige för att genomföra terrorattentat.

Genom krypterade kommunikationskanaler fortsätter aktörer i Sverige också att söka kontakt med våldsbejakande islamister utomlands. I ett antal fall har dessa kontakter förmedlats av specifika individer som agerat mellanhand för aktörer i Sverige och våldsbejakande islamister i Mellanöstern eller på Afrikas horn. Denna facilitering skapar kontakter mellan våldsbejakande islamister utomlands och företrädesvis yngre aktörer i Sverige och i väst. Detta har sannolikt en radikaliserande effekt genom att facilitatorn kan driva på och öka avsikten att begå ideologiskt motiverade brott, däribland terrorattentat.

Konfliktresenärer

Våldsbejakande islamister fortsätter att uppmana till resor till konfliktzoner eller områden där internationella terrororganisationer är verksamma. Rekrytering och uppmaningar till resande sker främst på digitala plattformar, men enstaka fysiska plattformar i Sverige fortsätter att fungera som samlingspunkter. Dessa gör det också möjligt för ledande individer att framföra våldsbejakande budskap, samla inkomster, planera aktivitet och förmedla kontakter till aktörer utomlands.

Sedan IS centralorganisation för ett par år sedan uppmanade sina sympatisörer att emigrera till områden i Afrika där IS har en stark närvaro har antalet resenärer till den afrikanska kontinenten ökat, om än ifrån låga nivåer. Majoriteten av de som ansluter sig till de olika IS-provinserna i Afrika härstammar från regionen.

Under 2024 har ett fåtal svenska våldsbejakande islamister försökt, och enstaka individer lyckats, resa och ansluta sig till terrororganisationer i Afrika, något som bedöms fortsätta under 2025. Det finns fortsatt ett antal hinder för resenärer från väst, exempelvis bristande faciliteringsnätverk samt kulturella och språkliga barriärer. Därutöver finns möjligen ett mindre ideologiskt incitament på grund av den afrikanska kontinentens ringa betydelse inom islam.

Vad gäller aktörer som återvänder från våldsbejakande islamistiska grupper i konfliktzoner, utgör dessa möjligen ett terrorattentatshot i väst. Men troligast är att de påverkar det långsiktiga terrorhotet genom att vara aktiva inom radikaliserings och rekrytering.

Det är tveksamt att de kvarvarande svenska resenärerna som fritt befinner sig i Syrien har för avsikt att återvända till Sverige. Möjligen kan fortsatta strider och splittringar i Syrien resultera i att fångslade individer med koppling till IS frisläpps eller befrias under 2025.

Finansiering av våldsbejakande extremism och terrorism

Utvecklingen med ensamutförare som använder sig av enkla medel innebär att finansiering av terrorattentat i dagsläget bedöms ha en tveksam påverkan på terrorhotet mot Sverige. Den finansieringsverksamhet som pågår i Sverige bör dock ses som förutsättningsskapande för våldsbejakande extremisters fortlevnad och möjlighet att fortsatt verka. Därmed har denna typ av finansiering sannolikt en långsiktig påverkan på terrorhotet mot Sverige.

Ekonomiska bidrag till internationella terrororganisationer har sannolikt inte heller någon avgörande inverkan på terrororganisationers förmåga att bedriva verksamhet. Sammanlagt har internationella donationer dock sannolikt en förstärkande påverkan på terrororganisationers allmänna finanser.⁹

För våldsbejakande islamister har religiösa plattformar såsom moskéer nyttjats för insamling, även om insamlaren inte nödvändigtvis är transparent med finansieringens syften.

Generellt nyttjar våldsbejakande extremister traditionella metoder för överföring såsom kurirer och banktransaktioner, i kombination med nya metoder i form av kryptovaluta, fintech-bolag¹⁰ och neobanker.¹¹

Statlig förnekbar våldsförmåga

Under våren 2024 hanterades ett antal genomförda och misslyckade attacker i anslutning till Israels ambassad i Stockholm där uppgifter om att kriminella aktörer agerat på uppdrag av främmande makt förekom.¹² Statliga aktörer bedöms fortsatt ha intresse av att använda sig av både icke-statliga aktörer som ombud och egen personal som verkar under täckmantel för våldsutövning.

Statligt förnekbart våld mot mål i väst har främst riktat sig mot specifika individer eller mot byggnader med symboliskt värde. Statliga aktörer ser inte nödvändigtvis dessa

9 I Sverige är PKK fortsatt den mest framträdande grupperingen i finansieringssammanhang, särskilt vad avser insamlingsverksamhet och brottslig verksamhet, genom ett väluppbyggt nätverk av frontorganisationer och stödstrukturer som sprider och förstärker organisationens budskap och som finansierar organisationen genom ekonomisk brottslighet och olika former av ”beskyddarverksamhet och sannolikt delvis nyttjas för att finansiera terrorism utomlands och PKK:s verksamhet i Sverige.

10 Fintech-bolag är företag som kombinerar finansiella tjänster med mjukvaruteknik. Dessa har vanligen stort fokus på tillväxt, digitala lösningar och låga kostnader. Därför finns en inneboende risk att dessa inte tillsatt resurser för att praktiskt implementera kontrollfunktioner

11 Termen neobank används för att beskriva fintech-bolag som utmanar traditionella banker, bland annat genom att fokusera på innovation, rörlighet och snabb implementering av ny teknik.

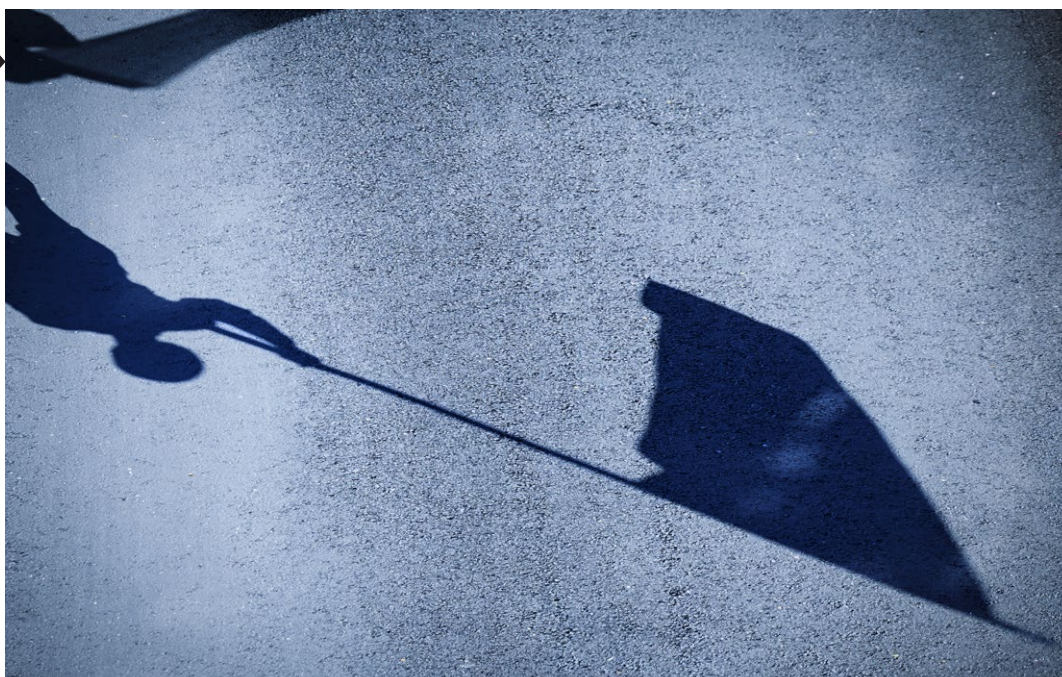
12 I januari 2024 påträffas en handgranat vid israeliska ambassaden i Stockholm (händelsen utreds som misstänkt terrorbrott), i maj sker en skjutning i närheten av israeliska ambassaden i Stockholm och i början av oktober inträffar dels en skottlossning vid Israels ambassad i Stockholm, dels explosioner i närheten av Israels ambassad i Köpenhamn. Under 2024 har det även genomförts ett antal attacker och aktioner mot israeliska företag, bl.a. skottlossningar mot det israeliska företaget Elbit i Göteborg där det även förekommit uppgifter i medierna om att aktörer agerat på uppdrag av iranska statsaktörer.

typer av våldsdåd som ett angrepp på det land där målvalet befinner sig utan snarare mot regimkritiker, dissidenter eller mot en tredje uppfattad fiendlig stat. Förekommer gör också enstaka fall som tyder på att främmande makt sannolikt är beredd agera på ett sådant sätt att det skulle kunna prövas om terroristbrott.

Statliga aktörer är anpassningsbara vad gäller vilka ombud som utnyttjas för att genomföra våldsdåd, där upprätthållandet av förnekbarhet är en viktig aspekt som bland annat kan upprätthållas genom nyttjande av nätverkskriminella individer. Individer inom kriminella nätverk nyttjas, både opportunistiskt och för att uppnå mer långsiktiga strategiska mål. Även nätverk eller individer med koppling till våldsbejakande islamistisk extremism kan bli potentiella ombud för främmande makt.

Det är troligt att iranska statsaktörer själva eller genom ombud under 2025 har för avsikt att genomföra attentat mot mål i Sverige, som skulle kunna prövas enligt svensk terrorlagstiftning. Potentiella mål utgörs sannolikt främst av judiska eller israeliska mål samt iranska dissidenter och andra upplevda meningsmotståndare.

Nyttjandet av ombud mot mål i Europa kommer under 2025 troligen vara en del av statliga aktörers säkerhetshotande verksamhet. Det är möjligt att främmande makt under bedömningsperioden kommer att ha för avsikt att genomföra attentat mot och i Sverige, såsom sabotage via ombud. Beroende på tillvägagångssätt och utfall skulle detta kunna prövas enligt svensk terrorlagstiftning. Potentiella mål innefattar sannolikt i första hand krigsmaterielindustri med tillhörande infrastruktur samt i andra hand upplevda meningsmotståndare.

Avsiktsdrivande omständigheter

Avsikten att begå terrorattentat kan ofta härledas till en viss händelse eller omständighet, verklig eller upplevd, som fungerar som en utlösande faktor. Konspirationsteorier, påverkanskampanjer eller ökad polarisering kan därmed påverka terrorhotet mot Sverige och svenska intressen utomlands, exempelvis vad gäller målval.

Desinformation, påverkanskampanjer och propaganda

Bilden av Sverige som islamfientligt som kulminerade 2023 har till del fortsatt vara hotdrivande. Även främmande makt utnyttjade bilden av att svenska staten stod bakom koranbränningsaktioner i Sverige.¹³ Trots att Sverige under 2024 återgått till att betraktas som ett legitimt mål som en del av väst visar tidigare erfarenheter¹⁴ att händelser som uppfattas vara islamfientliga används för att legitimera terrorattentat flera år senare.

Under 2024 har både våldsbejakande högerextremister och våldsbejakande islamister också fortsatt sprida desinformation, konspirationsteorier och anti-statliga narrativ¹⁵, ibland i anslutning till enskilda företeelser eller sakfrågor som kan utnyttjas som opportunistiska mobiliseringsmotorer för att uppmuntra till våldsamma aktioner av en bred skara aktörer. Därutöver har flera aktörer förfinat budskapen i sin propaganda och återlanserat webbsidor och mediekonton som tidigare stängts ner.

Terroristorganisationer som IS och al-Qaida (AQ) producerar och distribuerar egen,

13 Utvecklingen av den negativa Sverige bilden under 2023 sammanföll med Sveriges ansökan till Nato.

14 Till exempel konsekvenserna av Mohammedkarikatyrerna i Frankrike och Danmark samt Lars Vilks rondellhundar samt mordförsöket på Salman Rushdie där gärningspersonen uppgav att attacken motiverades av Rushdies bok "The Satanic Versus" som han uppgav attackerade islam.

15 Ett exempel på hur missvisande information kan få våldsamma konsekvenser är attacken mot en danskurs för barn i Southport, Storbritannien den 29 juli 2024 där tre unga flickor dödades och ytterligare åtta barn skadades allvarligt. Inledningsvis spreds uppgifter om att gärningsmannen var asylsökande muslim. En stor del av inläggen på sociala medier i anslutning till händelsen innehöll anti-statliga narrativ blandade med islamfientlig retorik, vilket bidrog till omfattande upplopp, skadegörelse och våld runt om i Storbritannien.

officiell propaganda. Därtill tar stödnätverk, som inte är en del av den officiella strukturen, fram propaganda för terrororganisationernas ideologi. Det är tveksamt att enstaka inslag av propaganda har en avgörande roll vad gäller enskilda individers avsikt att genomföra terrorattentat. Däremot är det troligt att propaganda som konsumeras över tid bidrar till enskilda individers radikaliserings och i vissa fall till en förstärkt terrorattentatsavsikt. Det är också möjligt att val av mål och modus påverkas i enskilda fall, om dessa är tydligt återkommande i propagandan.

Unga våldsutövare – nätverkskriminalitet och våldsfascination

Under året har en ökning av minderåriga som utförare av terrorattentat ökat ideologisk bevekelsegrund kunnat skönjas.

Inom den nätverkskriminella miljön är unga våldsutövare en flerårig trend. Utvecklingen som pågått sedan början på 2000-talet innebär att allt fler tonåringar förekommer i ärenden med skjutvapenvåld. Nätverkskriminellas hierarkiska struktur innebär att vissa individer, ofta unga, hamnar i en beroendeställning till mer erfarna aktörer. En framträdande och inflytelserik person inom ett nätverk som utvecklar en ideologisk övertygelse kan troligen även påverka andra i en ideologisk riktning.

Gemensamt för många radikaliserade minderåriga aktörer är dels att de delar en fascination för våld, dels att den ideologiska övertygelsen och kunskapen tenderar att vara grund jämfört med radikaliserade vuxna. Ideologin tycks i många fall snarare legitimeras våldshandlingar istället för att vara den huvudsakliga motivatorn. Unga individer som eftersträvar utlopp för en våldsfascination kan i dagsläget söka sig till nätverkskriminella miljöer som sannolikt fortsatt har en större attraktionskraft för personer som vill utföra våldsdåd. Aktörer som är engagerade i både sammanhangen har sannolikt tillgång till förmågehöjande material, främst i form av skjutvapen och sprängmedel.

De senaste åren har våldsfascinationen även manifesterats i Sverige, USA, Kanada och Storbritannien. Den ideologiska drivkraften i dessa bedöms ha en koppling till nihilism och misantropi, bland annat genom 764 och No Lives Matter¹⁶. Våldet är centralt i dessa typer av grupper och hatet riktas mot hela samhället. Dessa typer av sammanhang kan således erbjuda unga personer ett ramverk inom vilken en gemensam föreställningsvärld kan uppstå, och egenutformade ideologiska övertygelser.

Ideologisk diversifiering

Under 2024 har ett antal våldsdåd genomförts i väst där tillvägagångssättet liknar terrorattentat – enklare medel och mot svårskyddade platser – men utan att någon tydlig ideologisk motivator framkommit.¹⁷ Ett exempel är individer som förefaller motiveras till våld av delvis ideologiska narrativ, till exempel misogyni och antifeminism, delvis upplevelser av personlig förörrättning. Ibland vävs dessa samman med de traditionella våldsbejakande extremistmiljöernas narrativ, inte sällan med referenser till flera av dem samtidigt.¹⁸ Våldsanvändningen kan även ha inslag av antietablissemangsextremism.

16 Nihilism är en filosofisk ståndpunkt som förnekar all kunskap och värde i det mänskliga livet. Misantropi innebär att en människa känner ett starkt hat eller förakt gentemot hela människosläktet. 764 vilar på en ockult och accelerationistisk idéströmning där medlemmar försöker förmå individer – ofta unga och sårbara – att med våld omkullkasta det rådande samhällssystemet. No Lives Matter (NLM) uppmanar till våld mot civila i syfte att skapa kaos och accelerera samhällets kollaps. I NLM:s namn har det publicerats tre manualer om modus för våldshandlingar och terrorattentat, varav en tillsammans med gruppen Maniacs Murder Cult (MMC).

17 Enligt Europol har antalet våldsamma incidenter där det framkommer någon form av politisk eller religiös övertygelse utan tydlig koppling till våldsbejakande extremism ökat något under de senaste åren. Europol, Terrorism and Violent extremism of unclear ideology, 7 juli 2023.

18 Se exempelvis attentatet mot julmarknaden i Magdeburg 2024, som utgör senaste exemplet där motivbilden är oklar och möjligen en blandning av olika ideologier, psykisk ohälsa och drogpåverkan.

Aktörerna skapar således sina egna, självanpassade, legitimeringsmodeller baserade på individuella faktorer såsom våldsfascination, psykisk ohälsa och social isolering i kombination med externa influenser såsom terrorpropaganda, våldsmaterial samt digitala och fysiska sociala sammanhang. Detta går i linje med den ideologiska diversifiering som har blivit allt mer framträdande och som berörs i NCT:s senaste helårsbedömningar. Det är möjligt att uppmärksamheten kring en viss sakfråga kan bidra till att mobilisera en större mängd aktörer som inte nödvändigtvis ser våld som ett legitimt verktyg, men som sympatiserar med upplevda frustrationer eller kritiken av ett upplevt etablissemang.¹⁹

¹⁹ I december 2024 skjuts vd:n för ett försäkringsbolag ihjäl i New York. Motivet är ännu oklart, mordet har uppmärksammats för omfattande reaktioner online, bl.a. hyllningar från allmänheten till förövaren.

Internationella omständigheter

Sverige är en del av väst och västerländska intressen utgör alltså ett legitimt mål för ett antal våldsbejakande islamistiska organisationer utomlands. Under 2025 kommer omvärldshändelser och internationella konflikter sannolikt främst att påverka terrorhotet mot Sverige och svenska intressen i utlandet genom aktörer motiverade och inspirerade av våldsbejakande islamistiska terrororganisationers propaganda.

Konfliktutvecklingen i Mellanöstern

Sedan Hamas storskaliga terrorattentat mot Israel i oktober 2023 har ett flertal terrorattentat som motiverats av konfliktutvecklingen i Mellanöstern genomförts eller avvärjts i Europa. Flera av utförarna har uttryckt pro-palestinska sympatier och sannolikt inspirerats av konflikten, men terrorattentatsplaneringen saknar direkt koppling till Hamas. Kriget i Gaza har varit en sammanförande kraft för internationella terrororganisationer. Bland annat framkommer det i propaganda från AQ hur utvecklingen är en bidragande faktor till AQ:s utökade samarbeten med andra grupper såsom Houthi-rörelsen i Jemen. Sannolikt kommer AQ fortsatt att rikta propaganda mot en västerländsk våldsbejakande islamistisk publik i syfte att inspirera till den väpnade kampen i och utanför Europa.

Under 2024 fortsatte konflikten att utnyttjas för att uppmåna till terrorattentat och våldsdåd mot främst israeliska och judiska intressen, vilket resulterat i flera våldsdåd mot bland annat synagogor och andra symboliska mål i väst.²⁰ Utvecklingen i och kring Israel kommer fortsatt att ha en betydande roll för hotbilden, även vid freds- eller vapenstillståndsavtal mellan de stridande parterna.

Vad gäller Hizbollah har kriget med Israel lett till betydande ledarskapsförluster för organisationen. Hizbollahs begränsade förmåga att attackera israeliskt territorium bidrar troligen till en stärkt avsikt att angripa Israel utanför konfliktzonen och möjligen även i väst. Utförande av terrorattentat i Europa skulle dock riskera att Hizbollah som helhet, och inte enbart dess militära gren, klassificeras som terrororganisation, vilket i sin tur skulle påverka organisationen och dess verksamhet negativt.

²⁰ Se bl.a. explosionen i la Grande-Motte i södra Frankrike den 24 augusti 2024. Totalt förekommer tre genomförda och tre avvärjda dåd med judar som målval under 2024.

Syrien

Det är tveksamt att Hayat Tahrir al-Sham (HTS)²¹ maktövertagande i Syrien på kort sikt påverkar terrorhotet mot Sverige. HTS har historiskt sett en geografiskt avgränsad agenda och dess behov av att nu återuppbygga landet och etablera en fungerande övergång till en ny maktstruktur talar för ett lågt intresse av att genomföra terrorattentat mot väst. Det osäkra läget i landet och det maktvakuum som kan uppstå i samband med övergång till ett nytt styre innebär dock möjligen ett ökat utrymme för terrororganisationer som är verksamma i landet. Detta kan i förlängningen möjligen få effekt på deras förmåga att styra eller vägleda attentat i väst och Sverige.

IS territoriella förlust av det forna kärnområdet i Irak och Syrien har medfört ett ökat fokus på dess externa provinser. Ambitionen att återetablera kontroll i kärnområdet kvarstår och antalet attacker som attribueras till IS i Syrien ökade under 2024. En uttalad målsättning för IS är även att frita dess medlemmar som fortfarande sitter fängslade i kurdkontrollerade läger i nordöstra Syrien.²²

Det är möjligt att säkerhetsläget i regionen kan komma att påverkas av migrationsströmmar till och från Syrien. Migrationens utveckling är avhängig maktskiftets fortsättning, och huruvida uppdelningen av landet i enklaver som kontrolleras av aktörer utifrån etniska, religiösa och politiska bevekelsegrunder, samt med stöd från olika statliga aktörer, fortsätter.

Afrika som arena för internationella terrororganisationer

Både IS och AQ drar sannolikt nytta av det instabila säkerhetsläget som präglar flera stater på den afrikanska kontinenten. De senaste årens militärkupper i länder i Sahelregionen i kombination med att flera västländer dragit sig ur internationella insatser är sannolikt gynnsamt för tillväxten av islamistiska grupperingar. För IS uppvisar den afrikanska kontinenten flera eftersträvsvärda exempel på hur enskilda IS-provinser kan etableras och kontrollera territorium samt även administrera och utöka sitt inflytande. AQ:s fokus är att dessa grupperingar ska leda till framtida afrikanska emirat där Afghanistan utgör en förebild. Sahelområdet samt Afrikas horn är av fortsatt intresse bland annat utifrån regionernas möjliga framtida utveckling som plattform för att planera och genomföra terrorattentat riktade mot väst. Även dess möjliga potential att utvecklas till nya destinationer för resenärer från andra kontinenter är av intresse.

Såväl IS-provinser som AQ-grenar i Afrika genomför kidnappningar i hög grad i de områden där de är verksamma som en del av den inkomstbringande verksamheten. Än viktigare är dock att kidnappningarna används som medel för rekrytering, informationsinhämtning och att injaga rädsla inom befolkningen som motsätter sig dessa gruppers kontroll och närvaro. Kidnappningar av västerlänningar förekommer, men har på senare år reducerats i omfattning då färre turister beger sig till utsatta områden.

De islamistiska terrororganisationerna i Afrika har hittills inte varit kända för att genomföra terrorattentat utanför de regioner som de verkar inom. Noteras gör hur flera islamistiska väpnade grupperingar har börjat utveckla bestyckade drönare för att använda mot sina motståndare. Utvecklingen innefattar även obemannade båtar, USV, Uncrewed Surface Vessel, något som Houthis rörelsen använt sig av för att attackera fartyg i Röda havet.

21 HTS är fortsatt terrorklassade av flera länder i väst, inklusive av EU mot bakgrund av att organisationen grundades som en gren av AQ i Syrien under namnet Jabhat al-Nusra.

22 Under våren 2024 meddelade IS talesperson att deras fängslade medlemmar måste befrias från lägren i nordöstra Syrien och påkallade en intensifierad hämndkampanj mot SDF (Syrian Democratic Forces).

Afghanistan

Den 22 mars 2024 genomförde IS Khorasan-provinsen (ISKP, IS förgrening i Afghanistan) ett terrorattentat i Moskva mot konserthallen Crocus City Hall där 143 personer dog. Terrorattentatet visar hur enskilda IS-provinser fortsatt har avsikt, och till del förmåga, att utföra komplexa terrorattentat med masskadeutfall utanför dess geografiska områden. Inom IS propagandakanaler har ISKP varit framträdande sedan talibanernas maktövertagande i Afghanistan 2021 bland annat genom att publicera budskap på flera språk. ISKP kärnområde är längs delar av gränstrakten mellan Afghanistan-Pakistan men utan territoriell kontroll. Ökat lokala utmaningar såsom stridigheter med talibanregimen är ISKP den av IS provinser som enskilt genomfört flest terrorattentat under de senaste åren, även om antalet attacker från gruppen gått ned i Afghanistan och Pakistan under 2024. ISKP har under 2024 genomfört ett terrorattentat riktat mot västerlänningar i Afghanistan.²³

Hotet från AQ riktat mot västvärlden kvarstår. Organisationen fortsätter att uppmana sympatisörer att genomföra attentat i väst. AQ:s närvaro i Afghanistan kvarstår alltjämt och organisationen tillhandahåller troligen träningsmöjligheter på olika platser i landet. AQ håller en relativt låg profil i Afghanistan i syfte att bevara goda relationer till talibanrörelsen som enligt Doha-avtalet stipulerar att inga terrorgrupper ska få verka, träna eller genomföra terrorattentatsplanering i eller från Afghanistans territorium. Under 2024 uppmanade AQ:s seniora ledarskap muslimer i världen att bege sig till Afghanistan för att lära sig hur en islamisk stat tillämpas i praktiken. Syftet var troligen främst att uppmuntra muslimer att leva i vad AQ anser vara en sann muslimsk stat än att uppmana utländska stridande att ansluta till talibanregimen.

23 I maj 2024 attackerade ISKP en turistgrupp i Bamiyan vilket resulterade i fyra döda och sju skadade.

NCT Nationellt centrum för
terrorhotbedömning